

Undersøgelse af småskala-producenter

En undersøgelse af, hvordan småskalaproducenter forstår og navigerer i regler og krav inden for veterinær- og fødevarerområdet.

Februar 2026



Indhold

01	Indledning, baggrund og datagrundlag	04
02	Hovedkonklusioner	10
03	Analyse og indsigter	14
04	Anbefalinger	52

Undersøgelse af småskalaproducenter

Rapporten er udarbejdet af Behave Green

Kontakt: Chenna Deveril, cd@behavegreen.dk

Billederne i rapporten er taget af Behave Green med mindre andet er angivet.

Fødevarestyrelsen blev den 1. januar 2026 til Styrelsen for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri men omtales som Fødevarestyrelsen i rapporten, da undersøgelsen blev gennemført, da styrelsen stadig hed Fødevarestyrelsen. Det er også sådan styrelsen er blevet omtalt af producenterne mv.

Behave Green

CVR: 40 81 42 80

Frederiksholms Kanal 30 A7,
1220 København K
behavegreen.dk



Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Indledning, baggrund og datagrundlag

01

Baggrund og formål

Småskalaproducenter (SSP) udgør en kompleks og mangfoldig målgruppe. Det kan fx være primærproducenter, gårdbutikker, virksomheder der forarbejder fødevarer, restauranter og aktører med transport- eller B2B aktiviteter. I de seneste år er småskalalandbrug blevet fremhævet som et vigtigt element i overgangen mod et mere bæredygtigt fødevaresystem¹, og der er et politisk ønske om at understøtte spirende iværksætteri og flere små aktører i Danmark.

Samtidig befinder småskalaproducenter sig i en virkelighed, hvor både national og europæisk lovgivning opleves som uoverskuelig og til tider hæmmende. De skal navigere i et omfattende og ofte uigennemsigtigt regelsæt på tværs af veterinære og fødevareremæssige områder, og de opererer inden for et system, hvor rammerne historisk er bygget op omkring storskala og standardiseret produktion. Det placerer dem i en særlig position, hvor de skal håndtere komplekse krav og flere kontrolinstanser, ofte uden samme administrative ressourcer som større virksomheder.

Formålet med dette projekt er derfor at skabe en dybere forståelse af småskalaproducenternes virkelighed og de udfordringer, de møder i arbejdet med regler, kontrol og myndighedskrav. Undersøgelsen har til hensigt at afdække, hvordan småskalaproducenter navigerer i deres daglige praksis, hvor barriererne opstår, og hvilke forhold der opleves som særligt vanskelige. På baggrund af dette søger projektet at formulere konkrete anbefalinger til, hvordan Fødevarestyrelsen kan blive bedre til at kommunikere, så det bliver lettere for småskalaproducenter at forstå reglerne og finde målrettet information og vejledning.

Indsatsen er en del af Småskalapakke 2, som har til formål at fremme udviklingen og udbredelsen af lokale fødevarer ved at skabe bedre rammer for små fødevarevirksomheder, som selv producerer og sælger egne fødevarer.

I denne rapport præsenteres resultaterne fra undersøgelsen samt anbefalinger til, hvordan Fødevarestyrelsen kan understøtte småskalaproducenterne bedre fremadrettet.

God læselyst

1. The Food and Agriculture Organization of the United Nations FAO (2022). *Small scale producers in sustainable agrifood systems transformation*

Rapportens læsevejledning

Denne rapport er opbygget i fire hovedafsnit, som tilsammen giver et samlet billede af undersøgelsens baggrund, resultater og anbefalinger. Rapporten kan læses kronologisk, men kan også bruges som et opslagsværk, hvor de enkelte afsnit kan læses uafhængigt af hinanden.

Afsnit 1 introducerer undersøgelsens baggrund og formål samt de metoder og det datagrundlag, som rapportens analyser og konklusioner bygger på.

Afsnit 2 præsenterer de væsentligste hovedkonklusioner på tværs af datagrundlaget og kan læses som et hurtigt overblik over undersøgelsens vigtigste resultater.

Afsnit 3 præsenterer de vigtigste indsigter fra undersøgelsen mere detaljeret, samt de forbedringsønsker, som producenterne fremhæver.

Afsnit 4 præsenterer vores anbefalinger til, hvordan kommunikationen med småskalaproducenter kan styrkes på baggrund af undersøgelsens indsigter.

Metode og datagrundlag

Undersøgelsen er udarbejdet med udgangspunkt i følgende metoder og data.



Interview med tre tilsynsførende

For at opnå en bedre forståelse af producenternes virkelighed har vi forud for undersøgelsen og udviklingen af interviewguiden interviewet tre tilsynsførende. Interviewene har givet os værdifuld indsigt i producenternes hverdag samt i de muligheder, som de tilsynsførende ser for at gøre det lettere for producenterne at overholde gældende fødevarelovgivning.



Besøg hos 12 småskalaproducenter

Vi har besøgt og interviewet 12 småskalaproducenter fordelt i hele landet, hvor vi har spurgt ind til producenternes oplevelse af at starte en fødevirksomhed op, generel viden om lovgivning, samt potentialer for at gøre det lettere at drive småskalalandsbrug. Derudover har vi gennemgået, hvordan et typisk kontrolbesøg ser ud, kombineret med en rundvisning.



Spørgeskemabesvarelse fra 237 småskalaproducenter

Ud fra den læring og de erfaringer, vi har tilegnet os fra de andre metoder, har vi udarbejdet en spørgeskemaundersøgelse, som i alt 237 småskalaproducenter har besvaret.

Undersøgelsesdesign

Overordnet har undersøgelsesdesignet, jf. opgavebeskrivelsen, haft fokus på dels at opnå en dyb forståelse af småskalaproducenternes hverdag og praksis og dels at identificere konkrete muligheder for forbedringer.

Dette formål har betydet, at undersøgelsesdesignet og analysen i særlig grad har haft opmærksomhed på forhold, der opleves som udfordrende, samt på potentialer for forenkling og forbedring.

Metodisk indebærer dette et opmærksomhedspunkt om, at indsigterne er vægtet med henblik på at pege fremad mod løsningsmuligheder, og at allerede velfungerende praksisser eller arbejdsgange ikke nødvendigvis er udfoldet og nuanceret i samme grad som områder med identificeret forbedringspotentialer.

På næste side udfolder vi vores metodiske refleksioner og overvejelser for de tre dataindsamlingsmetoder.



Metodiske refleksioner

Grupeinterview

Interviewene med de tre tilsynsførende er gennemført som et semistruktureret kvalitativt grupeinterview med afsæt i en delvist struktureret interviewguide. Interviewguiden har sikret fokus på centrale emner, samtidig med at der har været rum for, at informanterne kunne bringe egne perspektiver i spil. Gruppeinterviewformatet har muliggjort en dialogbaseret samtale, hvor informanternes refleksioner har kunnet bygge videre på hinanden. Samtidig har der været metodisk opmærksomhed på, at grupeinterview kan medføre en risiko for konsensusøgende udsagn, hvor enkelte perspektiver får mindre plads. Dette er imødekommet ved, at interviewer aktivt har inviteret til forskellige synspunkter og har spurgt ind til nuancer og eventuelle uenigheder.

Besøg, interview og rundvisning

Besøgene hos producenterne er gennemført som kvalitative interview kombineret med rundvisning. Interviewene har taget udgangspunkt i en åben spørgeguide, som har sikret fokus på centrale emner, samtidig med at informanterne har haft mulighed for at dele egne oplevelser, overvejelser og ønsker. Rundvisningerne har givet anledning til, at producenterne har knyttet fortællinger til arbejdsituationer og fysiske rammer, som ikke nødvendigvis ville være kommet frem i et interview ved et bord eller over telefon. Metodisk er der opmærksomhed på, at disse interviews kan give anledning til udsagn om enkeltstående ønsker og behov. Dette er håndteret ved i analysen at fokusere på tværgående mønstre og ved at fortolke informanternes ønsker i relation til deres konkrete praksis og arbejdsvilkår.

Spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaet har givet mulighed for at undersøge, om de tendenser, der er identificeret i de kvalitative interview, også gør sig gældende i et bredere udsnit af målgruppen. Som metode egner spørgeskemaet sig særligt til større målgrupper, hvilket har været relevant i denne sammenhæng, hvor alle småskalaproducenter er inviteret, og svarprocenten har været 44 %. Metodisk er der opmærksomhed på, at spørgeskemametoden er afgrænset af, at spørgsmål stilles i lukkede prædefinerede svarkategorier, der afrapporteres som diagrammer med den procentvise fordeling af svar. For at sikre relevante og dækkende svarkategorier er spørgeskemaet derfor udviklet med afsæt i indsigter fra de kvalitative interview, som har bidraget til at kvalificere både spørgsmål og svarmuligheder.

Hovedkonklusjoner

02

5 hovedkonklusioner

På tværs af analysen tegner der sig en række fælles indsigter, som går igen hos småskalaproducenterne. Indsigterne peger på strukturelle og relationelle udfordringer, der rækker ud over enkelte regler eller konkrete situationer, og som har betydning for, hvordan regler forstås, efterleves og håndhæves i praksis.



1: Systemet er ikke proportioneret efter småskalaproducenter

Lovgivningen på småskalaområdet opleves som kompleks og fragmenteret og der er en oplevelse af manglende proportionalitet mellem kravene og producenternes størrelse og risikoniveau. Mange regler, procedurer og dokumentationskrav er i praksis udviklet til større og mere standardiserede produktioner. Samtidig er det ofte uklart, hvilke regler der gælder for hvilke aktiviteter, og overlappende registreringer samt uklare snitflader skaber forvirring og usikkerhed i mødet mellem producent og myndighed. En af konsekvenserne er, at administrative opgaver kommer til at fylde uforholdsmæssigt meget i hverdagen.



2: Vil gerne gøre det rigtige, men uforudsigelighed skaber utryghed

Småskalaproducenter er generelt motiverede for at gøre det rigtige og har et grundlæggende ønske om samarbejde og at sikre fødevarer sikkerhed. Udfordringerne knytter sig derfor i højere grad til de komplekse regler og rammer, som kan være svære at håndtere med begrænsede ressourcer, tid og forudsætninger. Særligt usikkerhed omkring, hvornår der kommer kontrol, og hvad der kontrolleres, påvirker både arbejdsglæden og lysten til at fortsætte eller udvikle virksomheden. Denne uforudsigelighed gør, at kontrollen ofte opleves som en stressfaktor frem for et læringsrum – selv når intentionen er dialog og vejledning.

Hovedkonklusioner



3: Relation og personafhængighed betyder mere end systemet

Der er en udbredt oplevelse blandt småskalaproducenterne af, at mødet med myndigheden først og fremmest handler om at kontrollere og finde fejl. Når de samtidig oplever, at de ikke kan få konkret vejledning, forstærker det følelsen af kontrol frem for samarbejde. Kritikken retter sig primært mod systemets rammer og praksis – ikke mod de tilsynsførende som personer. Den enkelte tilsynsførende har nemlig stor betydning for, hvordan kontrollen opleves i praksis: Når der er kontinuitet, dialog og forklaringer i et forståeligt sprog, opleves kontrollen som mere tryk og meningsfuld. Omvendt skaber skiftende tilsynsførende og forskellig vægtning af krav usikkerhed og en oplevelse af vilkårlighed.



4: Kommunikation og vejledning

Udfordringerne handler ikke primært om mængden af kontrol, men om manglende overblik og utilgængelig information. Regler formidles ofte i et teknisk og juridisk sprog. Småskalaproducenter har svært ved at holde sig opdateret på ændringer og finde den information, der er relevant for deres produktion. Behovet er ikke nødvendigvis mere information, men klarere, mere målrettet og rettidig kommunikation.

Hovedkonklusioner



5: Hjælp i opstartsfasen

Opstartsfasen fremstår som et særligt sårbart tidspunkt for småskalaproducenter. Flere mangler overblik over registreringer, kontroller og grundlæggende krav og oplever, at de selv skal regne ud, hvor de skal begynde. Manglende introduktion og tydelig forventningsafstemning skaber usikkerhed og øger risikoen for fejl tidligt i forløbet. For nogle får det så store konsekvenser, at de udskyder eller helt opgiver projektet. En bedre opstart rummer derfor et stort forebyggende potentiale.

Analyse og
indsigter

03

Læsevejledning

I dette afsnit præsenteres de vigtigste indsigter fra undersøgelsen. Først præsenteres indsigterne fra småskalaproducenterne, herunder deres daglige praksis, oplevelser med myndighedskrav og de barrierer, de møder i hverdagen. Analysen bygger både på fysiske interviews med producenterne og besvarelser fra det online spørgeskema, som har haft til formål at udfolde producenternes perspektiver på regler, kontrolbesøg og samspillet med Fødevarestyrelsen.

Efterfølgende følger en opsamling af de forbedringsønsker, som småskalaproducenterne fremhæver.

Bemærk: Citaterne i rapporten er ikke nødvendigvis knyttet til de personer eller situationer, der vises på billederne.



Besøg hos småskalaproducenter

Vi har besøgt 12 småskalaproducenter, der varierer i både størrelse, produktionsform og produkter – fra gårdbutikker til små animalske produktioner og kombinerede aktiviteter.

Formålet med besøgene har været at få et praksisnært indblik i småskalaproducenternes hverdag og deres oplevelser med regler, krav og kontrol.

Deltagerne er udvalgt med hjælp fra Fødevarestyrelsens tilsynsførende, som har peget på relevante småskalaproducenter, hvorefter Fødevarestyrelsen har kontaktet dem og inviteret dem til at deltage i et interview og en rundvisning med konsulenter fra Behave Green.

Udvælgelsen er sket ud fra kriterier om geografisk spredning og krav om, at småskalaproducenterne skulle have en form for animalsk produktion. Dette sikrer et godt datagrundlag på tværs af småskalaproducenter.

På de følgende sider præsenteres de væsentligste indsigter fra interviewet samt de forbedringsønsker, som småskalaproducenterne selv peger på.



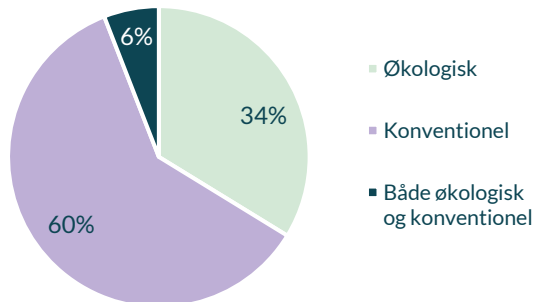
Respondenter i spørgeskema

Udover besøg hos 12 småskalaproducenter, har vi også foretaget en online spørgeskemaundersøgelse, der er gennemført af 237 småskalaproducenter. Data er indsamlet i perioden 20. november til 2. december 2025. Der er i perioden blevet sendt to påmindelsesmails ud til dem, der ikke havde svaret på spørgeskemaet, hvilket havde stor betydning for besvarelsesprocenten.

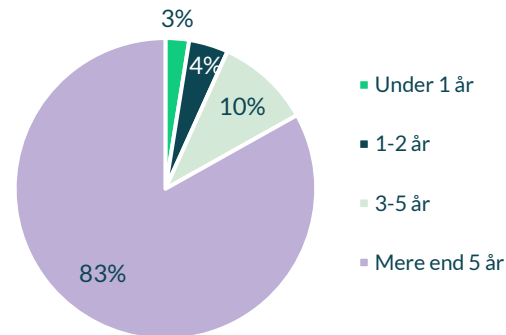
Undersøgelsen er sendt direkte til 535 småskalaproducenter via e-mail. Det betyder at hele 44 % af småskalaproducenterne har svaret på undersøgelsen.

213 af respondenterne (83 %) har haft deres virksomhed i mere end fem år, mens kun 17 respondenter (7 %) har haft virksomheden i under to år.

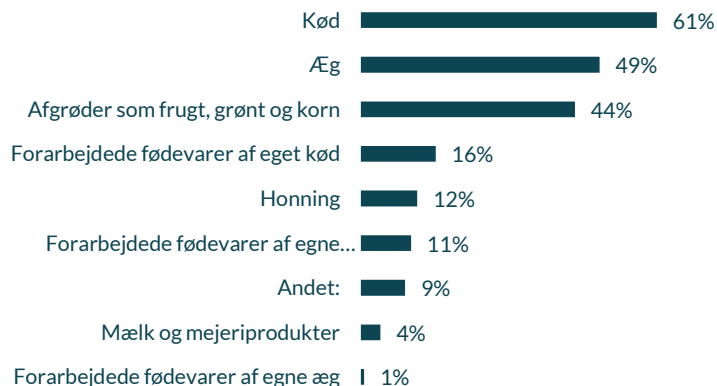
Fordeling af økologisk og konventionel produktion



Virksomhedsalder



Type af produktion (mulighed for at vælge flere)



(n = 237)

At være småskalaproducent

Småskalaproducenterne fra undersøgelsen har forskellige baggrunde og forudsætninger for at drive et småskalalandbrug.

Mange af dem, der vælger at drive et småskalalandbrug, lægger stor vægt på, at det er en del af deres identitet. De har valgt at blive småskalaproducenter, fordi det er noget der optager dem, og fordi de gerne vil gøre noget godt for nogle – om det er lokalmiljøet, klimaet eller fødevarekultur. De er idealister, der brænder for dét de gør, også selvom det er hårdt og svært at drive en virksomhed i den skala, når det kommer til økonomi og administration.

Småskalaproducenterne oplever generelt en stor efterspørgsel på deres produkter, og ofte er efterspørgslen større end de kan levere. De har derfor ikke svært ved at afsætte deres produkter. Til gengæld oplever de problemer med at drive en fødevarevirksomhed, og bruger lang tid på at navigere i systemet og på administrative opgaver.





” De er søde nok, men systemet bag dem virker som om, det skal finde fejl – ikke hjælpe.

Det føles som om, at Fødevarestyrelsen arbejder imod os.

To forskellige småskalaproducenter oplevelse af relationen til Fødevarestyrelsen

Oplevelsen af Fødevarestyrelsen

Småskalaproducenternes tillid til Fødevarestyrelsen er blandet og varierer betydeligt. Mange anerkender og respekterer formålet med kontrollen – særligt når reglerne opleves som relevante for deres konkrete produktion og risikoniveau. Samtidig oplever flere, at systemet ikke i tilstrækkelig grad afspejler småskalaproducenternes virkelighed. De fortæller om en kontrolpraksis, der ofte tager udgangspunkt i krav udviklet til store, standardiserede produktioner og derfor ikke passer til små lokale aktører.

Flere småskalaproducenter giver udtryk for, at de gerne vil samarbejde og gøre tingene rigtigt, men at relationen i dag kan føles skæv. De efterspørger, at der bliver taget hensyn til deres vilkår og rammer – både i kommunikationen og i de initiativer, der sættes i værk.

Overordnet peger producenterne på, at tilliden styrkes, når regler og dialog opleves realistiske, risikobaserede og relevante for den type virksomhed, de driver.

Et skridt i den rigtige retning

Mange småskalaproducenter giver udtryk for en oprigtig glæde over, at Fødevarestyrelsen viser interesse for deres virkelighed gennem dette projekt og de interviews og besøg, der er gennemført. Det betyder meget for dem at blive spurgt, lyttet til og taget alvorligt, og flere oplever det som et tegn på et skift i retning af mere dialog og samarbejde. Workshoppene afholdt af Fødevarestyrelsen i foråret bliver fremhævet som et særligt positivt eksempel, hvor producenterne følte sig hørt og oplevede, at der var plads til deres perspektiver og erfaringer.

Der er generelt en stor vilje blandt producenterne til at gøre det rigtige, og flere nævner, at de tilsynsførende i de senere år fremstår mere imødekommende, lyttende og respektfulde. Samtidig vækker småskalapakken håb og bliver set som et signal om, at Fødevarestyrelsen tager småproducenternes udfordringer alvorligt og arbejder for at forbedre rammerne. Denne kombination af anerkendelse, dialog og konkrete initiativer skaber spirende optimisme og giver flere småskalaproducenter en følelse af, at samarbejdet er på rette vej.



” Jeg takker for, at der er en styrelse, der tager sig tid til at sende jer ud og høre, hvad vi har at sige.

Jeg ved ikke om FVST og Arbejdstilsynet har været på et retorikkursus, men tonen er blevet meget bedre.

To forskellige småskalaproducenter italesætter, hvordan de værdsætter opmærksomheden på at gøre det nemmere at være småskalaproducent

Oplevelsen af kontrolbesøg

Småskalaproducenterne oplever, at besøgene typisk er uanmeldte, på nær det første besøg, som er anmeldt. De oplever kontrolbesøgene som noget, der fylder langt ud over selve dagen, hvor kontrollen finder sted. Allerede tanken om, at der kan komme kontrol, skaber nervøsitet og en konstant opmærksomhed på, om der er noget, man har glemt noget eller gør forkert. De uanmeldte besøg opleves som særligt belastende, fordi de kommer uden varsel og bryder ind i hverdagen uden mulighed for forberedelse.

Flere småskalaproducenter fortæller, at de har et stort ønske om at gøre det rigtige. Nervøsiteten handler i højere grad om, at reglerne er mange, detaljerede og svære at overskue i praksis. Selv små fejl eller mangler kan få store konsekvenser, og det skaber en oplevelse af, at man hele tiden kan have overset noget. For småskalaproducenter, der tidligere har fået bøder, sidder denne usikkerhed ekstra dybt og påvirker arbejdsglæden i hverdagen.





” Når man får den samme tilsynsførende flere gange, bliver det meget lettere – så forstår de, hvordan vi arbejder.

Jeg har haft nogle rigtig gode tilsynsførende, som faktisk gerne vil hjælpe. Men så bliver de udskiftet, og man starter forfra.

To forskellige småskalaproducenter oplevelse af de tilsynsførende

Tilsynsførendes rolle

Småskalaproducenterne oplever, at den enkelte tilsynsførende har stor betydning for, hvordan kontrolbesøget forløber, og hvordan det føles. Nogle tilsynsførende beskrives som imødekommende, forklarende og interesserede i at forstå småskalaproducentens arbejde, mens andre opleves som mere formelle og distancerede. Denne forskel har stor betydning for, om kontrollen opleves som rimelig.

Flere småskalaproducenter fortæller, at det er en fordel at møde den samme tilsynsførende over tid. Når tilsynsførende kender produktionen og arbejdsformen, skabes der en fælles forståelse, som gør kontrollen lettere og mere forudsigelig. Småskalaproducenterne oplever nemlig, at reglerne kan blive fortolket forskelligt fra den ene tilsynsførende til den anden, hvorfor fokus ved næste besøg kan være ændret. Det gør det svært for producenterne at gennemskue, hvad der forventes, og flere fortæller, at de kan få én besked ved ét tilsyn og en anden ved det næste – uden at noget i deres produktion har ændret sig. Denne variation skaber tvivl om, hvilke vurderinger der er korrekte, og om beslutninger bliver dokumenteret og ført videre.



” Der er forskel på, hvad den enkelte tilsynsførende går op i, og derfor er der forskelligt, om ting bliver kontrolleret eller ej.

Jeg har fået at vide, at jeg skal have en vask i ‘passende størrelse’ – men hvad er en passende størrelse?

Jeg oplever mange, der får bøder. Ikke fordi de gør det forkert med vilje, men fordi reglerne er så uklare.

Tre forskellige småskalaproducenter oplevelse af krav og regler

Kommunikation og usikkerhed

Mellem kontrolbesøgene står mange småskalaproducenter tilbage med tvivl om regler og krav. Den skriftlige kommunikation fra myndighederne beskrives ofte som teknisk og svær at forstå, og flere oplever, at den ikke giver klare svar på, hvordan reglerne skal bruges i praksis. Det kan være uklart, hvad der er et krav, og hvad der er en anbefaling, og hvordan det forventes at man handler.

Samtidig er der stor usikkerhed om, hvor producenterne kan få hjælp, når de står med spørgsmål til regler eller praksis. Flere fortæller, at når de kontakter Fødevarestyrelsen for at få vejledning, får de besked om, at myndigheden ikke må rådgive. Det skaber tvivl og gør, at mange søger ekstern konsulenthjælp – en mulighed langt fra alle kender eller har råd til.

Når behovet for sparring ikke bliver mødt, opleves kontakten med myndigheden i højere grad som kontrol end som dialog. De uanmeldte besøg kan føles som en systematisk afsøgning efter fejl.



” Jeg foretrækker at ringe til Fødevarestyrelsen. Jeg plejer at ringe til de numre, jeg har på dem, eller deres generelle nummer.

Småskalaproducent

Behov for personlig kontakt

Den personlige kontakt fremhæves af småskalaproducenterne som den mest brugbare måde at få afklaret tvivl, usikkerheder og konkrete spørgsmål på. For de fleste er kontrolbesøget det primære sted, hvor denne dialog finder sted, og mellem besøgene ringer mange direkte til personer i Fødevarestyrelsen, når behovet opstår.

I den direkte kontakt er der mulighed for at forklare nuancer, sætte reglerne i kontekst og oversætte kravene til den konkrete hverdag, hvilket skaber større tryk end generelle vejledninger og skriftligt materiale.



”

Som udgangspunkt er jeg godt tilfreds med de fleste kontrollører fra Dyrevelfærdskontrollen, Økokontrollen og Fødevarekontrollen. De er venlige, imødekommende og informative. Særligt i de tilfælde, hvor der er ændret i reglerne, har de vejledt på en konstruktiv måde for at guide os videre. Der er dog enkelte kontrollører, der godt kunne klædes bedre på til konstruktiv info, i stedet for at efterlade mig frustreret.

Citatet er fra en småskalaproducent fra spørgeskemaundersøgelse

Oplevelse af krav og regler

Småskalaproducenterne anerkender, at regler er nødvendige for at sikre fødevarer sikkerhed og forbrugerbeskyttelse. Samtidig opleves regelsættet i praksis som meget omfattende, svært at forstå og uensartet i fortolkningen. Flere beskriver et misforhold mellem reglernes kompleksitet og deres egen virkelighed som småskalaproducenter.

Flere har svært ved at gennemskue, hvilke regler der gælder for netop deres produktionstype, og oplever, at det er tidskrævende og udfordrende at finde relevant information via hjemmesider og bekendtgørelser. Reglerne er ofte skrevet i et teknisk og juridisk sprog, som gør det vanskeligt at se sammenhængen og logikken bag kravene.

Samlet set opleves reglerne som uigennemsigtige og hæmmende, fordi tid og energi flyttes fra drift og udvikling til at forsøge at forstå og navigere i systemet.





” Reglerne er lavet til de store producenter [...] De har digitale vægte, stregkoder og skannere, der gør deres arbejde meget nemmere.

Vi kan ikke altid passe ind i de samme regler – det er jo ikke en fabrik.

To forskellige småskalaproducenter oplevelse af reglerne

Hvem er reglerne for?

Mange småskalaproducenter oplever, at reglerne i deres nuværende form primært er skrevet til industri og stordrift – ikke til små, lokale eller håndværksbaserede produktioner. Kravene er ofte de samme uanset skala, hvorfor små bedrifter mødes med de samme procedurer, dokumentationskrav og kontrolrutiner som store, automatiserede anlæg.

Flere småskalaproducenter fortæller, at de har svært ved at forstå, hvorfor bestemte krav findes, eller hvordan de konkret bidrager til højere fødevarerikkerhed i netop deres type produktion. Når de efterspørger forklaringer, oplever de ofte at få standardsvar som “sådan er reglerne”, uden en egentlig faglig begrundelse.

Denne manglende proportionalitet skaber afstand, frustration og demotivation. For nogle småskalaproducenter betyder det, at de opgiver idéer og aktiviteter – for eksempel at udvikle nye produkter – fordi de administrative krav og risici opleves som større end gevinsten.



”Når der kommer nye regler, så ved jeg simpelthen ikke, hvor jeg skal finde dem henne.

En småskalaproducents oplevelse af reglerne

Når retningslinjerne ændrer sig

Ved stort set alle besøg nævner småskalaproducenter, at det er svært at følge med, når lovgivning og retningslinjer ændrer sig. De ved sjældent, hvornår der indføres nye krav – eller lempelser, der kunne gøre hverdagen lettere – fordi informationen ikke formidles tydeligt eller målrettet. Selvom småskalaproducenterne bliver bedt om selv at holde sig opdateret, har de ofte hverken tiden eller kompetencerne for at læse sig igennem lange lovtekster og tekniske bekendtgørelser.

I flere tilfælde finder småskalaproducenterne først ud af nye krav, når en kollega har fået en bøde eller en påtale – hvilket både skaber utryghed og frustration.

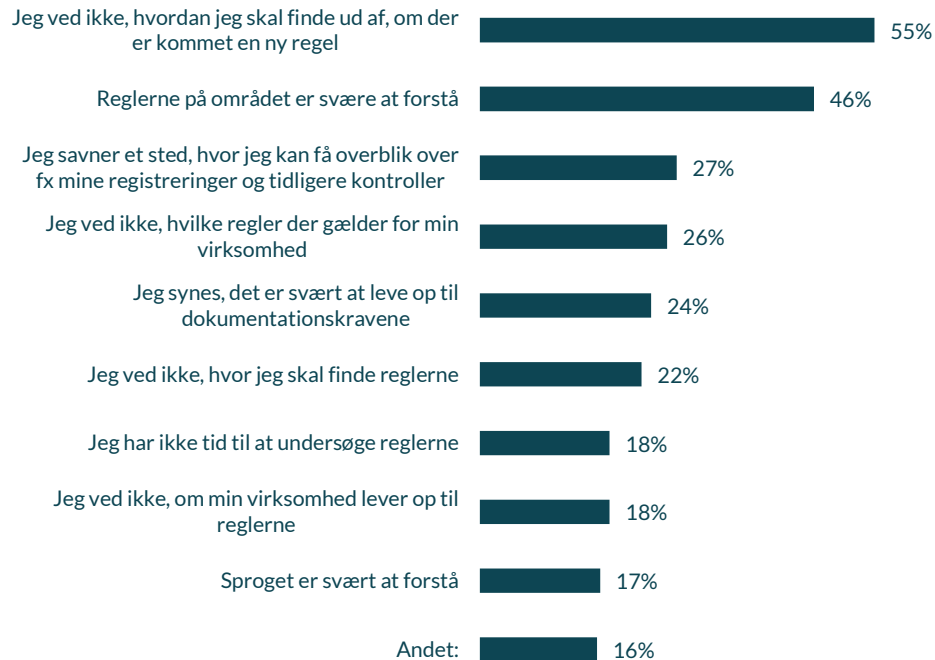
Udfordringer med at finde information

Vi har også i spørgeskemaundersøgelsen spurgt ind til om småskalaproducenterne oplever nogle udfordringer med at holde sig opdateret på regler og lovgivning. Her angiver **28 %**, at de *i meget høj grad* oplever udfordringer. **24 %** oplever det *i høj grad*, **35 %** *i nogen grad*, mens hhv. **9 %** oplever det *i lav grad* og **4 %** *slet ikke*.

Diagrammet til højre viser, at **55 %** ikke ved, hvor de skal tjekke, om der er kommet nye regler, og **46 %** synes, at reglerne er svære at forstå. Det tyder på, at det ikke kun er mængden af regler, men også måden de formidles på, der gør det udfordrende.

Der er også et behov for bedre overblik. **27 %** mangler ét sted, hvor de kan se deres registreringer og tidligere kontroller, og **26 %** er i tvivl om, hvilke regler der faktisk gælder for deres egen virksomhed. Det peger på et behov for mere tilgængelige og overskuelige løsninger.

Udfordringer med at finde information



Hvad oplever du som særligt udfordrende? (det er muligt at krydse flere felter af) (n = 237)

” [Jeg] Mangler at kunne finde en opdateret oversigt over gældende regler. Evt. at kunne tilmelde sig et nyhedsbrev, når der kommer nye regler.”

”Vi oplever at relevante hjemmesider ikke opdaterer links og sproget er sit helt eget.”

”Jeg havde ikke forstået at det første besøg fra fødevarekontrollen, var et vejledende besøg, jeg troede jeg skulle have styr på alt inden besøget, hvilket var uoverskueligt. Det er en god ide at der kommer en og vejleder, så det skal måske tydeliggøres.”

”Fødevarestyrelsen hjemmeside er uoverskuelig og meget tidskrævende at holde mig opdateret på reglerne”

Citater fra småskalaproducenter, som har angivet *Andet* i spørgeskemaet på forrige side. Kategorien omfatter 16 % af respondenterne, svarende til 37 besvarelser.



Information om regler og lovgivning

Når småskalaproducenterne skal søge information om regler og lovgivning gør de det primært via Fødevarestyrelsens hjemmeside eller via kontrolbesøg. Andre bruger brancheorganisationer, rådgivningsvirksomheder, google og deres netværk, mens AI assistenter, lokale erhvervshuse eller hjemmesider med retshjælp i mindre grad bliver brugt.

De 3% (7 besvarelser) i kategorien *Andet* peger på, at det kan være dyrt og uoverskueligt at finde information om regler og lovgivning. De angiver, at de får hjælp fra landbrugskonsulenter eller organisationer som Agrovi.

Nuværende informationskilder



Hvor finder du typisk information om regler og lovgivning? (det er muligt at krydse flere felter af) (n = 237)

Guides, redskaber og tilbud i praksis

Småskalaproducenterne møder en lang række krav og forventninger, som forudsætter adgang til viden, vejledning og konkrete redskaber. Der findes allerede forskellige guides, tilbud og støtteordninger, men analysen viser, at kendskabet til disse er begrænset, og at de i begrænset omfang bruges i praksis.

Samtidig peger småskalaproducenterne på et tydeligt behov for mere målrettet og anvendelig vejledning. Behovet handler ikke kun om mere information, men om bedre overblik, tydeligere formidling og redskaber, der tager højde for småskalaproducenters virkelighed. Især i forbindelse med opstart opleves manglen på guides og konkrete forklaringer som en barriere for at komme godt i gang og føle sig tryk i rollen som fødevarevirksomhed.

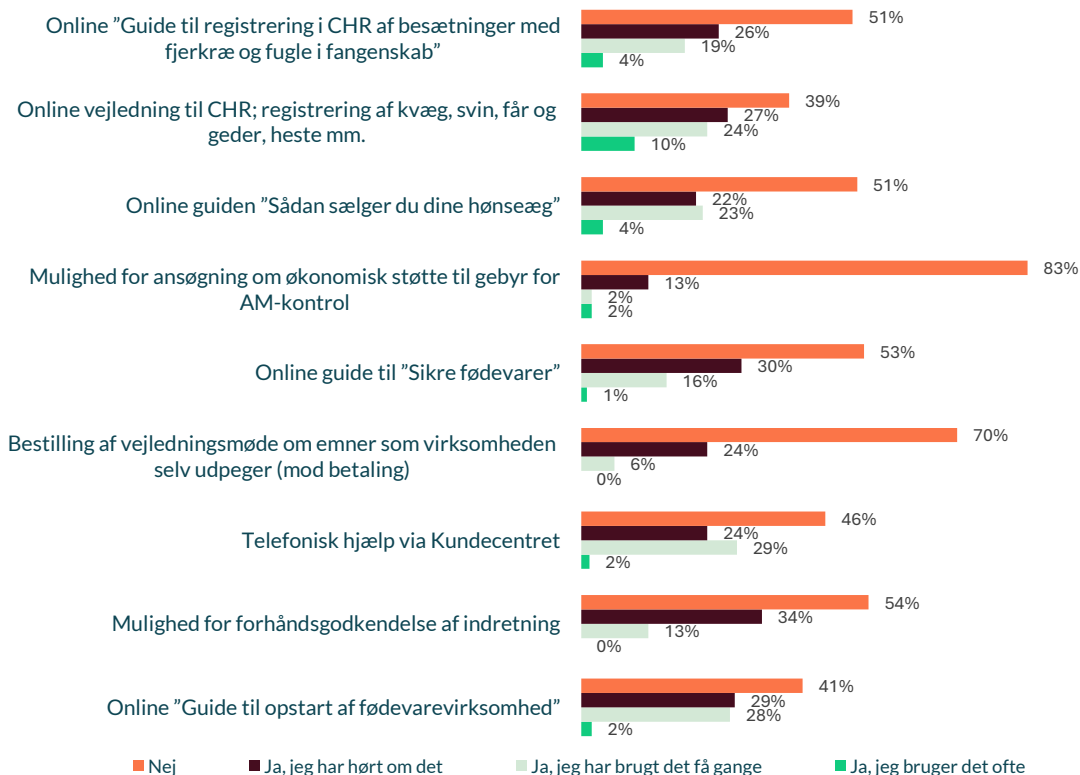


Viden om redskaber

Diagrammet til højre viser, at **et flertal af småskalaproducenterne slet ikke kender de eksisterende guides og tilbud fra Fødevarestyrelsen**. På tværs af alle tiltag er **“nej”** den største kategori. Mange har hørt om enkelte guides, men kun få bruger dem i praksis.

Det peger på et generelt behov for **bedre synlighed og formidling**, hvis de eksisterende værktøjer skal gøre en reel forskel for producenterne.

Småskalaproducenternes viden om eksisterende tiltag



Kender du de følgende eksisterende tiltag? (n = 237)

Behov for redskaber

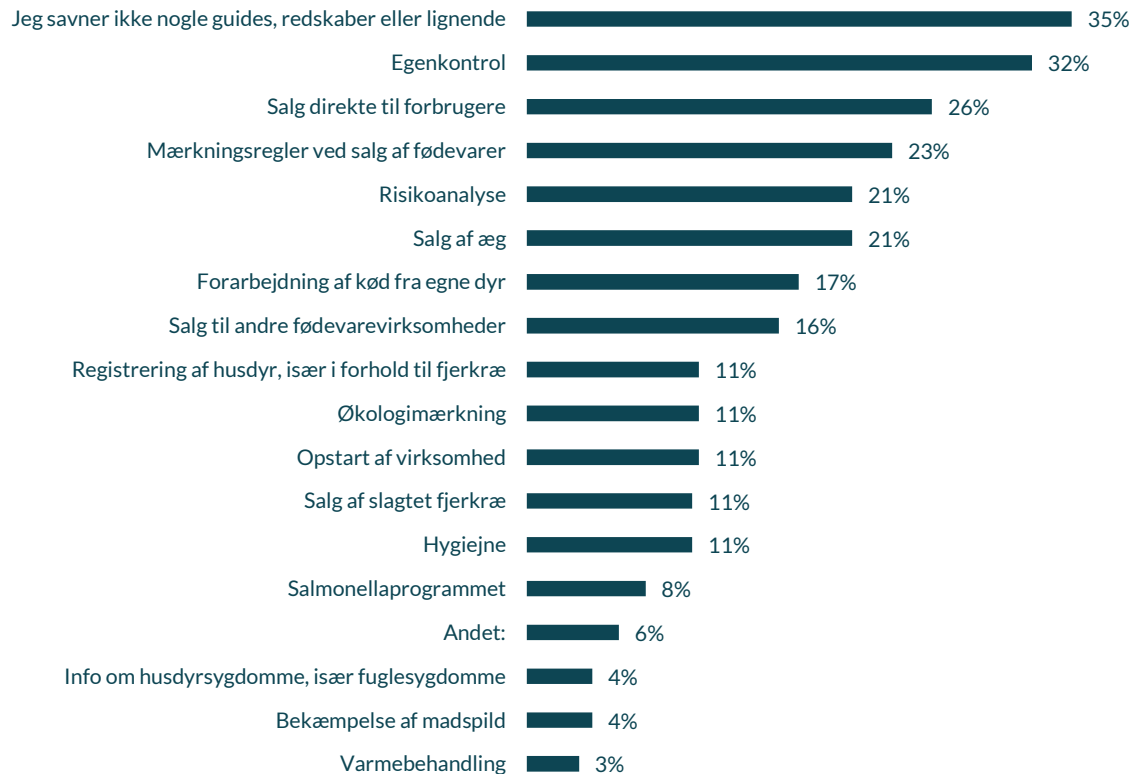
Respondenterne er blevet bedt om at forholde sig til specifikke emner ift. om de mangler guides og redskaber.

Resultaterne viser, at der er flere områder, hvor småskalaproducenter mangler praktiske guides og værktøjer. Samtidig svarer **35 %** også, at de ikke savner guides eller redskaber, hvilket peger på, at behovene varierer mellem småskalaproducenterne. Det er dog ikke ensbetydende med, at de ikke savner vejledning eller forenkling af regler.

Blandt dem, der mangler guides, er det især **egenkontrol (32 %)** og **salg direkte til forbrugere (26 %)**, der efterlyses viden om. Andre peger på **mærkningsregler (23 %)**, **risikoanalyse (21 %)** og **salg af æg (21 %)**, som områder, hvor det kan være svært at finde

34 konkret vejledning.

Behov for guides og redskaber



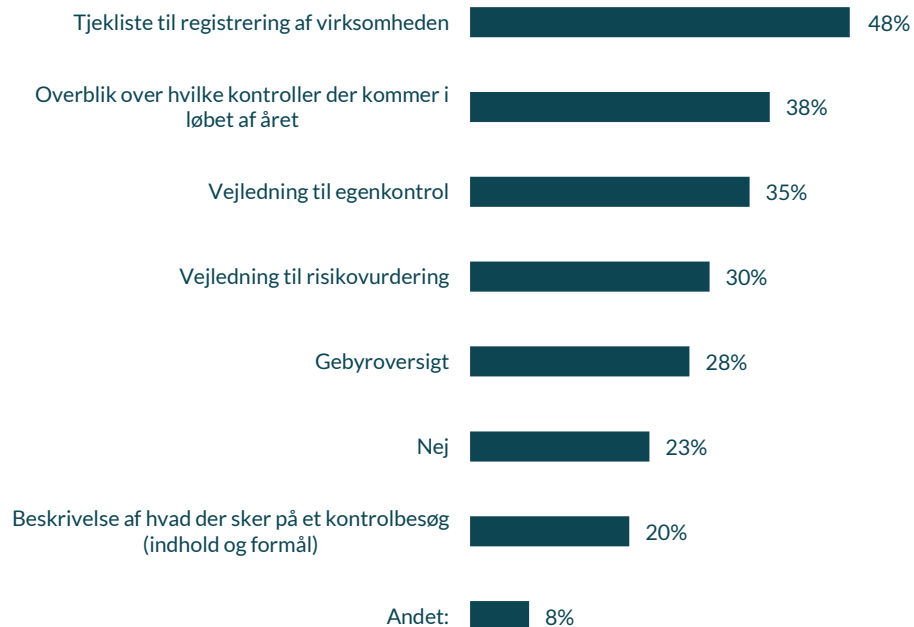
Savner du nogle guides, redskaber eller lignende inden for følgende emner? (det er muligt at krydse flere felter af) (n = 237)

Vejledning i opstarten

Småskalaproducenterne savner helt grundlæggende informationer og redskaber til opstart af deres virksomhed. **48 %** af de småskalaproducenter, der er startet op inden for de sidste fem år, efterlyser en tjekliste til registrering, hvilket peger på, at selve opstartsprocessen opleves som uoverskuelig. Derudover mangler **38 %** et overblik over, hvilke kontroller de kan forvente i løbet af året.

Flere savner også konkrete vejledninger: **35 %** mangler hjælp til egenkontrol, og **30 %** mangler vejledning til risikovurdering. Derudover efterlyser **28 %** en gebyroversigt, mens **20 %** gerne vil have en forklaring på, hvad der faktisk sker under et kontrolbesøg.

Behov i opstarten af en virksomhed



Hvad manglede du da du startede virksomheden? (det er muligt at krydse flere felter af) Spørgsmålet er blevet stillet til dem som har svaret at de har startet deres virksomhed op inden for de seneste 5 år. (n = 91)

” Det var lidt svært at finde ud af, hvilke krav som lige min virksomhed skulle overholde, men kom heldigvis til at gøre for meget, så første kontrolbesøg gik godt.”

”Det kræver utrolig meget energi og bekymringer at starte op, da der er en masse regler og krav som skal overholdes, hvilket vi helt klart ønsker at gøre bedst muligt.”

”Fødevarestyrelsens hjemmeside var umulig at finde rundt i, og når jeg ringede for hjælp, blev jeg mødt af irriteret personale. Det gjorde det hele så uklart, at jeg endte med slet ikke at komme i gang med mit sideprojekt.”

Citater fra småskalaproducenter, som har angivet *Andet* i spørgeskemaet på forrige side. Kategorien omfatter 8 % af respondenterne, svarende til 7 besvarelser.



Kommunikationskanaler

Småskalaproducenterne får langt størstedelen af deres information om regler og ændringer gennem uformelle kanaler frem for via Fødevarestyrelsen. Den vigtigste kilde er andre småskalaproducenter. Viden spredt sig hurtigt i producenterens netværk, fx via naboer og samarbejdspartnere, særligt når nogen har fået en bøde eller en påtale, og mange beskriver dette som deres primære måde at holde sig opdateret på.

Når relationen til den tilsynsførende er god, fungerer denne også som en central informationskilde, og flere fortæller, at de får løbende opdateringer direkte fra den tilsynsførende.

Hjemmesiden bruges som regel kun, når der ikke er andre muligheder, da den opleves som teknisk, omfattende og ikke målrettet småskalaproducenterne.

Nogle forsøger at hente viden gennem branchefællesskaber, lokale netværk eller kurser, men oplever sjældent, at informationen er relevant for småkalaområdet.



Vurdering af informationskanaler

Småskalaproducenterne er blevet bedt om at svare på, hvordan de vil rangere og bruge seks forskellige typer af informationskanaler.

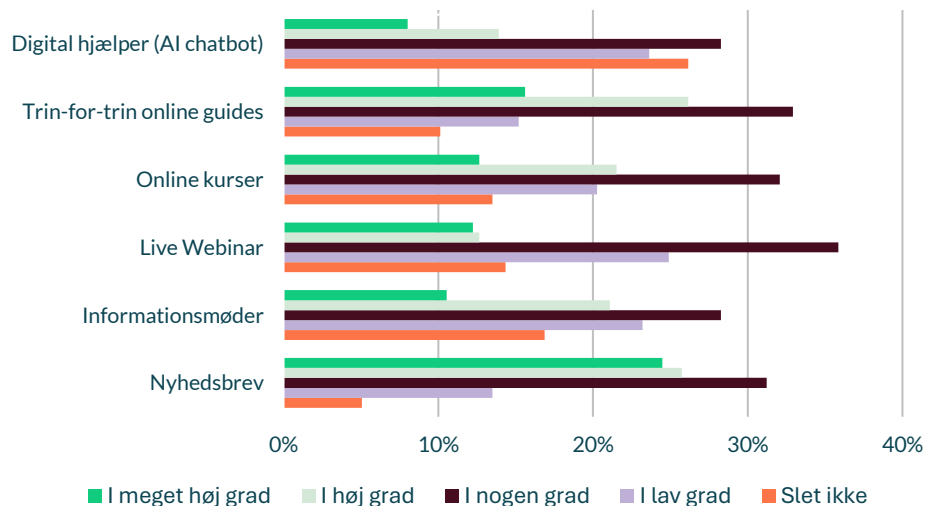
I rangeringen til højre angiver tallene det vægtede gennemsnit, hvilket vil sige, at jo tættere tallet er på 1, jo bedre rangering har det.

Resultaterne viser, at nyhedsbrevet rangerer højest og i større grad vil blive brugt. Online guides, online kurser, webinar og informationsmøder rangerer nogenlunde lige. En digital hjælper (AI Chatbot) rangerer lavest og har en lavere score end de andre typer af informationskanaler.

Rangering af informationskanaler

1	2	3	4	5	6
Nyhedsbrev	Trin-for-trin guide	Informationsmøder	Live webinar	Online kurser	AI Chatbot
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
(2,06)	(3,41)	(3,44)	(3,51)	(3,78)	(4,79)

Potentielt brug af informationskanaler



Tror du, at du ville bruge de følgende initiativer? (n = 237)

Indtryk af hjemmesiden

Respondenterne bruger generelt sjældent Fødevarestyrelsens hjemmeside. Kun 8 % besøger den ofte, mens størstedelen bruger den sjældent eller nogle gange. Det peger på, at siden ikke opleves som et centralt redskab i hverdagen.

Når der peges på forbedringer, handler det især om **nemmere søgning efter relevant information** (54 %) og **bedre navigation** (50 %). Derudover efterlyses **mere målrettede guides** og **klarere sprog i vejledninger**.

8 %

bruger **ofte** hjemmesiden

41 %

bruger **nogle gange** hjemmesiden

43 %

bruger **sjældent** hjemmesiden

9 %

bruger **aldrig** hjemmesiden

Forbedringspotentialer



Hvordan synes du, at Fødevarestyrelsens hjemmeside kan blive bedre?
(det er muligt at krydse flere felter af) (n = 237)

”

Søgefunktionen er ikke så god. Når man søger på et ord eller en kort sætning, er der alt for mange hits, der viser ind i indsatsområder, vejledninger og lign. Det ville nok være bedre, hvis søgefunktionen var mere emneopdelt, og hvis der så var en helpdesk, man ikke skulle være bange for at ringe til.”

En producents indtryk af hjemmesiden





”

Sæt et filter på, lige som hvis du køber en flaske rødvin fra Frankrig i Röhne, først vælger du rødvin så vælger du Röhne som område, så får du kun de vine op der vedkommer dig og din søgning! – Det samme er måske en mulighed for Fødevarerstyrelsen!?

Oversæt bekendtgørelsen til menneskesprog... man opgiver, når det er 10 sider paragraffer.

Citater fra småskalaproducenter fra spørgeskema



” Jeg måtte ikke sælge æg fra nabogården, selvom de bare var lagt 2 kilometer væk. Det er ren papirlogik.

Jeg ville egentlig også gerne have æg, da kunderne efterspørger det, men det er alt for besværligt.

Forskellige småskalaproducenter oplevelse af regler for æg

Dokumentation og regler for æg

Småskalaproducenterne oplever, at særligt reglerne for æg er blandt de mest komplekse, selv for dem med mange års erfaring. De beskriver uklare krav til sortering, pakning, mærkning og videresalg, hvilket skaber usikkerhed og øger risikoen for fejl i det daglige arbejde. Særligt grænserne mellem stalddørssalg og videresalg opleves som svære at forstå, og småskalaproducenterne fortæller, at fortolkningen kan variere fra tilsynsførende til tilsynsførende.

Samarbejde mellem gårde er desuden stærkt begrænset: selv i lokale fællesskaber må småskalaproducenter ikke pakke eller sælge æg for hinanden, hvilket mange oplever som unødigt restriktivt.

Kravet om salmonellakontrol opfattes som relevant og rimeligt, og småskalaproducenterne får besked, når det er tid til at tage prøver hver niende uge.

Alligevel opleves der uens praksis, og nogle savner konkret hjælp, fx udlevering af materialer som gasesokker, så kravene kan gennemføres korrekt og uden ekstra byrder.



Dyrlægebesøg ved slagtning

Småskalaproducenterne nævner også, at fx kravet om dyrlægetilsyn ved slagtning er uforholdsmæssigt tungt for små enheder – uanset om der slagtes 10 eller 10.000 dyr om året. Dyrlægegebyret ligger typisk mellem 1.500 og 3.000 kr. pr. gang og afregnes pr. påbegyndt kvarter, hvilket for mange betyder, at udgiften udgør en betydelig del af prisen pr. dyr. Flere fortæller, at dyrlægens tilstedeværelse sjældent opleves som en reel merværdi, men i højere grad som en formalitet, der skal "tjekkes af".

” For os er markslagtning det mest dyrevelfærdsmæssige – men reglerne gør det næsten umuligt.

Jeg kunne sende billeder, video eller dokumentation – det ville være nemmere og spare både penge og administration.

Vi vil gerne gøre det ordentligt – men systemet gør det svært. Kravet om dyrlæge hver gang giver hverken bedre kød eller bedre dyrevelfærd, bare dyrere kød.

Forskellige småskalaproducenter oplevelse af regler for husdyr

Markslagtning, som mange ser som den mest skånsomme og bæredygtige løsning, hæmmes yderligere af regler og omkostninger, og flere føler sig straffet for at vælge en dyrevenlig praksis. Der er bred undren over, hvorfor tilsynet kræver fysisk tilstedeværelse, når mere fleksible og ressourcestærke løsninger som digital dokumentation, fotodokumentation eller stikprøvekontrol kunne give samme sikkerhed med langt mindre belastning for småskalaproducenter.

Småskalaproducenternes forslag til forbedringer



Èt samlet overblik

Småskalaproducenterne efterspørger et centralt, overskueligt sted, hvor de kan finde alle relevante regler, krav og frister. I dag er informationen spredt på flere platforme, og det skaber forvirring, dobbeltarbejde og fejl.



Måltrettet system

Systemet skal være måltrettet deres type produktion – ikke hele fødevarebranchen. Regler og krav skal præsenteres ud fra den enkelte virksomheds virkelighed.



Simpel informationssøgning

Der er et ønske om at kunne filtrere information – fx *“jeg sælger æg og grøntsager lokalt – hvad gælder for mig?”*, så man kun ser det relevante. Småskalaproducenterne efterspørger særlig hjælp til områder som ægpakkeri, stalddørssalg, detailhandel og transport af egne varer. Enkle og letforståelige redskaber vil gøre det lettere at komme i gang og sikre høj fødevarer sikkerhed uden behov for dyre konsulenter.



Én samlet sted for viden

Småskalaproducenterne skal i dag ofte orientere sig på forskellige platforme, såsom e-boks, selvbetjening og mail. De ønsker, at information samles ét sted, så det bliver nemmere at holde sig opdateret.

“Det irriterer mig, at man skal logge på fem forskellige systemer – ét sted burde være nok.”

Vejledning og opdateringer

Småskalaproducenterne vil gerne gøre det rigtige – men mangler værktøjer til at finde ud af, hvordan de lever op til den relevante lovgivning. De oplever, at kommunikationen er utydelig, og at de ikke får besked, når regler ændrer sig. Manglende vejledning forstærker oplevelsen af afstand og kontrol frem for samarbejde.



Enklere regler

Der mangler enkle og overskuelige opsummeringer af regler og ændringer, og der er stort ønske om praktiske hjælpeværktøjer, som trin-for-trin guides, tjeklister og oversigter.

De efterlyser klarere sprog, samlet overblik og tydeligere opdateringer ved regelændringer. En kommunikation, der er mere relevant, rettidig og målrettet den enkelte produktionstype.



Information om nye regler

Småskalaproducenterne ønsker mere målrettede nyhedsbreve og beskeder, som kun sendes, når der er relevant nyt. Der bør gives direkte besked ved ændringer i regler eller krav, fx via mail eller e-boks/digital post, så producenterne ikke selv skal opsøge informationen.

"Jeg ville ønske at FVST havde pligt til at informere mig om ændringer"

Bedre opstart

Småskalaproducenter peger på, at det er i opstartsfasen, de har allermest brug for hjælp. Mange oplever, at det er svært at finde ud af, hvor man skal begynde, og hvad der kræves for at komme rigtigt i gang. De efterlyser en tydelig introduktion, fx et kort kursus, en enkel guide eller en tjekliste, så de kan få en tryk og overskuelig start.



Opstartskursus

Opstartskursus og introduktion til fx egenkontrol og hygiejne, så småskalaproducenterne har en oplevelse af, at de bliver klædt godt på fra start.

“Der kunne være et kursus når man starter op. Det kunne være rigtig fint. Sådan et kursus med de helt basic ting man skal vide.”



Infobrev

Et fælles startbrev eller “kom godt i gang”-pakke til Småskalaproducenter, der samler de vigtigste regler, krav og kontaktpunkter – og som kan udleveres af de tilsynsførende.

“Jeg ville gerne have haft mere viden i starten. Det var svært at finde rundt i, hvad man egentlig skulle registreres for.”

Mindre kontrol, mere vejledning

Småskalaproducenterne vil gerne overholde reglerne – men oplever, at systemet først og fremmest kontrollerer, i stedet for at hjælpe. De efterlyser mere personlig og ensartet vejledning, så fokus flyttes fra fejl til læring.



Personlig rådgivning

Småskalaproducenterne efterlyser bedre rådgivning, en mere dialogbaseret tilgang ved kontrol og større fokus på at forklare fremfor at sanktionere. En dedikeret telefonlinje eller kontaktperson vil kunne skabe tryghed og forebygge fejl.

De efterspørger et sted, hvor de kan få hurtige svar på spørgsmål om registrering og dokumentation – det kan også være personlig vejledning fra en tilknyttet tilsynsførende.



Fælles udgangspunkt for viden

Småskalaproducenterne efterspørger, at de tilsynsførende har samme viden om dét at være småskalaproducent, samt hvilke krav og regler, der gælder på området. De efterspørger dertil et system, hvor de tilsynsførende opnår mere ensartet vejledning på tværs af tilsyn, med det formål at give producenterne større tryghed i, hvad der forventes.

Forenkling af systemet

Småskalaproducenterne efterlyser et system, der er tilpasset virkeligheden. De ønsker regler og krav, der står i rimeligt forhold til virksomhedens størrelse, risiko og ressourcer – og som gør det muligt at bruge tiden på produktionen frem for papirarbejdet.



Færre krav

Administrative krav skal være enkle, forståelige og proportionelle – ikke ens for alle. Små producenter bør ikke have de samme dokumentationskrav som store virksomheder.

Småskalaproducenterne efterspørger et regelgrundlag, der i højere grad afspejler småskalaproducenters virkelighed og risikoniveau.



Forenkling og differentiering af regler

De peger på behovet for lavere gebyrer, færre prøver og enklere krav til små besætninger og hobbyproduktion, samt en tydelig adskillelse mellem regler for små og store virksomheder. Det vil gøre det lettere at fastholde og udvikle småskalaproduktion i Danmark.

Indfør bagatelgrænser og enklere formularer, så kravene afspejler produktionens omfang og risiko, i stedet for at skabe unødvendig byrde.



Anmeldte kontrolbesøg

Flere anmeldte kontrolbesøg, så producenterne kan forberede sig og kontrollen bliver et reelt læringsrum frem for en stressfaktor – det gør selv en forskel, hvis det er anmeldt 30 minutter før.

“De kunne godt bare skrive en halv time før, de kommer. Jeg når jo ikke at ændre noget alligevel.”



”

Mere menneskekontakt - mindre chat-boks (AI). Når man ikke er en stor bedrift, så er der mange udtryk man ikke kender og derfor vil man gerne kunne snakke med en person.

Vi fik for ½ år siden hyret en privat fødevarekonsulent til at gennemgå alle vores papirer, egenkontrol, hygiejne m.m. Det tog 3 timer og var GULD værd. Vi gennemgik alt her på gården. En slags "privat uddannelse". Noget vi har efterspurgt i 25 år. Det er simpelthen det bedste man kan gøre, fra Fødevarestyrelsens side. Tilbyd en konsulent som kommer ud og efterser det hele, så vi kan forebygge fejl. Vi betaler gerne for denne ydelse. Simpelt og meget bedre.

Citater fra småskalaproducenter fra spørgeskema

Anbefalinger

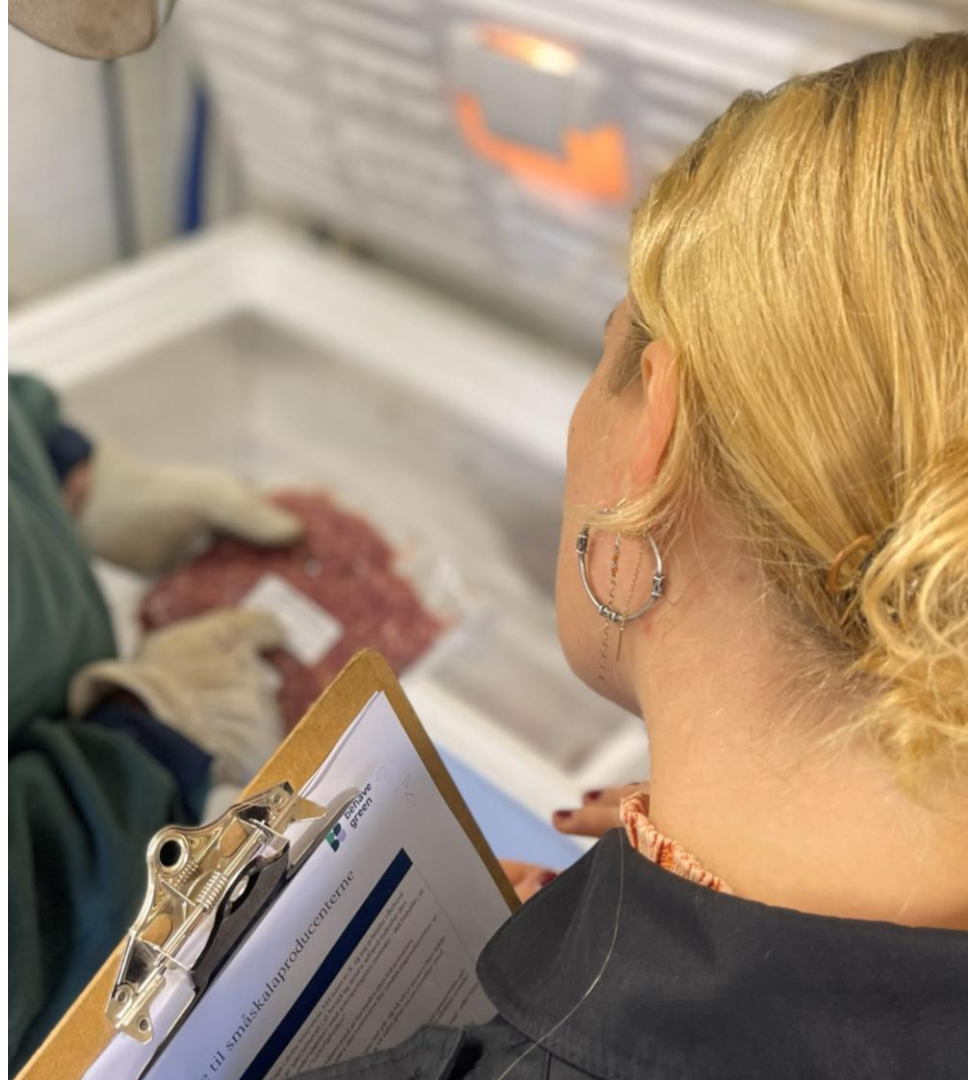
04

Baggrund for anbefalinger

På de følgende sider præsenteres vores anbefalinger til, hvordan kommunikationen med småskalaproducenter kan styrkes.

Anbefalingerne tager afsæt i analysens centrale indsigter og adfærdsteoretiske principper og peger på konkrete tiltag, der kan øge forudsigelighed, reducere usikkerhed og understøtte korrekt handling i praksis.

Målet er at fremhæve realistiske og anvendelige løsninger, som skaber størst mulig værdi – både for småskalaproducenterne og for Fødevarestyrelsen. Anbefalingerne kan anvendes enkeltvis eller i kombination.



Oversigt over anbefalinger

1. Lav en "Kom godt i gang"- startpakke
2. Tydeliggør Fødevarestyrelsens rolle
3. Gør hjemmesiden mere overskuelig
4. Skab målrettet kommunikation i kendte formater
5. Giv direkte besked, når regler ændrer sig



Lav en "Kom godt i gang"- startpakke

Beskrivelse

Giv småskalaproducenter en tydelig og tryk start ved at samle de vigtigste regler og første skridt i ét enkelt, letforståeligt materiale. Formålet er at skabe et fælles udgangspunkt, der gør det nemmere for producenterne at komme i gang.

Hvordan kan det konkret se ud?

Et "Kom godt i gang"-materiale kan være et kort, praksisnært dokument eller en digital side, der giver småskalaproducenter et let tilgængeligt overblik over de vigtigste krav. Materialet skal gøre det tydeligt, hvad der gælder for netop deres produktionstype og give en enkel vej ind i systemet.

Det kunne fx indeholde:

- En kort introduktion som: "Dette gælder for dig, hvis du...", så producenterne hurtigt kan vurdere, om indholdet er relevant for deres produktionstype
- En trinvis guide, der i logisk rækkefølge gennemgår de vigtigste skridt – fra registrering og egenkontrol til hygiejne og mærkning
- Enkle tjeklister, der gør det let at se, om kravene er opfyldt
- Kun de regler, der er relevante for den konkrete produktionstype
- Korte forklaringer på, hvorfor kravene findes
- Kontaktmuligheder og svar på typiske spørgsmål

Materialet kan ligge som PDF, være tilgængeligt på hjemmesiden og udleveres fysisk ved førstegangstilsyn. Det kan fungere som en fælles reference for både småskalaproducenter og tilsynsførende og skabe mere overblik, tryk og ensartethed i processen.

Begrundelser for anbefaling



Indsigter fra undersøgelsen

Småskalaproducenter mangler et samlet og let forståeligt overblik over de regler og krav, der gælder for dem. De eksisterende materialer opleves ofte som tekniske og spredte, og der efterlyses korte, konkrete vejledninger og praktiske tjeklister.

En fælles "Kom godt i gang"-startpakke kan skabe større klarhed og ensartethed for både producenter og tilsynsførende.



Indsigter fra adfærdsteorien

Fra et adfærdsperspektiv reducerer et godt startmateriale den friktion, der i dag står i vejen for korrekt adfærd. Når mennesker ved præcis, hvad de skal gøre, mindskes usikkerheden, og sandsynligheden for at følge reglerne stiger markant. Tydelig forventningsafstemning skaber desuden mere ro og færre fejl, fordi producenterne ikke længere skal gætte sig frem.

Endelig har et veludformet introduktionsmateriale en vigtig indledende effekt: det sætter en positiv tone for samarbejdet, styrker tilliden og signalerer, at Fødevarestyrelsen ønsker at hjælpe — ikke kun kontrollere. Dermed bliver materialet både et praktisk og psykologisk greb, der giver et bedre fundament for relationen mellem myndighed og producent.

Tydeliggør Fødevarestyrelsens rolle

Beskrivelse

Analysen viser, at flere småskalaproducenter oplever en grundlæggende usikkerhed om, hvorvidt Fødevarestyrelsen primært er en kontrollerende instans eller også en instans, der kan støtte og vejlede.

Tydeliggør derfor Fødevarestyrelsens rolle over for småskalaproducenter, så det står klart, hvad Fødevarestyrelsen er sat i verden for, og hvilken type hjælp producenterne kan forvente.

Det vil skabe klarhed om rammerne for dialog, vejledning og kontrol. Når småskalaproducenter ved, hvornår og hvordan de kan få hjælp, og hvad de ikke kan forvente, kan man mindske oplevelsen af, at systemet arbejder imod dem.

Hvordan kan det konkret se ud?

Fødevarestyrelsen kan kommunikere sin rolle mere tydeligt gennem korte, klare budskaber, der forklarer forskellen mellem kontrol og vejledning.

Det kan fx være en enkel forklaring af, hvad småskalaproducenter kan få hjælp til før, under og efter et kontrolbesøg, og hvilke spørgsmål, man som småskalaproducent kan opleve, at kontrollanten stiller.

Denne rolletydeliggørelse kan bruges aktivt i mødet med småskalaproducenter og eventuelt som en fast del af kontrolbesøgets. Når både småskalaproducenter og tilsynsførende tager udgangspunkt i den samme forståelse af roller og forventninger, kan det skabes et mere ligeværdigt og forudsigeligt samarbejde.

Begrundelser for anbefaling



Indsigter fra undersøgelsen

Undersøgelsen viser, at småskalaproducenterne har en blandet tillid til Fødevarerstyrelsen. Mange anerkender formålet med kontrollen, men oplever samtidig, at systemet i praksis er mere fokuseret på at finde fejl end på at hjælpe. De vil gerne samarbejde og gøre tingene rigtigt, men relationen kan opleves som skæv, fordi Fødevarerstyrelsens rolle ikke altid fremstår tydelig.

Analysen peger derfor på et behov for klarere kommunikation om, hvad Fødevarerstyrelsen kan og ikke kan hjælpe med, for at mindske usikkerhed og styrke samarbejdet.



Indsigter fra adfærdsteorien

Fra et adfærdsperspektiv er det afgørende, at mennesker føler sig trygge i, hvad der forventes af dem, og hvornår de handler korrekt. Når roller, rammer og forventninger er uklare, øges usikkerheden, og mennesker bliver mere forsigtige og tilbageholdende i deres handlinger. For småskalaproducenter kan uklarhed om Fødevarerstyrelsens rolle betyde, at de undlader at stille spørgsmål, søge afklaring eller modarbejder for at opnå en følelse af kontrol.

Når det står tydeligt, hvornår Fødevarerstyrelsen udøver kontrol, og hvornår der er mulighed for dialog og vejledning, kan mødet blive mere forudsigeligt. Det kan skabe tryghed og give producenterne bedre forudsætninger for at bruge kontakten med myndigheden konstruktivt.

Gør hjemmesiden mere overskuelig

Beskrivelse

Gør Fødevarestyrelsens hjemmeside mere overskuelig, målrettet og brugbar for småskalaproducenter. Analysen viser, at flere småskalaproducenter oplever hjemmesiden som juridisk, teknisk og svær at navigere i, og at den derfor ikke fungerer som et centralt redskab i deres hverdag.

En mere overskuelig hjemmeside kan understøtte producenternes ønske om at gøre tingene rigtigt og mindske behovet for at bruge tid på at lede efter information eller søge ekstern hjælp.

Hvordan kan det konkret se ud?

Småskalaproducenterne efterspørger selv følgende:

- En mere logisk og ensartet struktur med bedre søgefunktion, hvor man kan filtrere efter branche, dyretype og aktivitet.
- Branchespecifikke (og niche specifikke) guides og tjeklister med cases og eksempler på god praksis inden for småskalaproduktion.
- Mulighed for at filtrere i regler efter virksomhedens størrelse.
- Korte, forståelige versioner af centrale bekendtgørelser og tilføj ”Hvad betyder dette for dig?”-forklaringer. Suppler med eksempler og brug visuelle elementer.
- Mulighed for brugerprofil med personligt tilpassede regler og guides.
- Nyhedsbreve målrettet specifikke driftsgrene og aktiviteter

Begrundelser for anbefaling



Indsigter fra undersøgelsen

Undersøgelsen viser, at de fleste småskalaproducenter kun bruger Fødevarestyrelsens hjemmeside sjældent, og at den ikke opleves som et centralt redskab i hverdagen.

Producenterne efterspørger især lettere adgang til relevant information, bedre navigation og mere målrettede guides. Mange oplever, at reglerne er skrevet til større virksomheder, hvilket gør det tidskrævende at finde det, der gælder for dem, og får nogle til helt at undgå hjemmesiden..



Indsigter fra adfærdsteorien

Fra et adfærdsperspektiv er overblik og tydelig struktur afgørende for, at mennesker bruger og handler på information. Når information er svær at finde, ulogisk opbygget eller formuleret i et teknisk sprog, øges den mentale belastning, og øger sandsynligheden for, at brugeren giver op.

En hjemmeside målrettet brugerens situation og præsenteret i klare, genkendelige formater gør det lettere at finde relevant information og handle korrekt. Det skaber tryghed, tydeliggør forventninger og gør hjemmesiden til et aktivt støtteværktøj frem for en barriere.

Skab målrettet kommunikation i kendte formater

Beskrivelse

Giv småskalaproducenterne klar og målrettet information om regler og krav gennem de kommunikationskanaler, de selv vurderer som mest relevante og brugbare. Formålet er ikke at skabe nye eller komplekse kommunikationsformer, men at styrke og prioritere de kanaler, som producenterne allerede har tillid til og forventer at bruge. På den måde kan informationen formidles på en måde, der opleves overskuelig, relevant og nem at omsætte til praksis.

Hvordan kan det konkret se ud?

Kommunikationen kan struktureres i få, genkendelige formater, der tager udgangspunkt i producenternes hverdag. Trin-for-trin-guides kan fungere som et fast referenceværktøj, der tydeligt forklarer centrale regler, krav og typiske situationer – med fokus på, hvad producenten konkret skal gøre.

Informationsmøder og webinarer kan anvendes som supplement til den skriftlige kommunikation, men bør understøtte – ikke erstatte – de kanaler, producenterne allerede foretrækker. Samlet set bør indsatsen prioritere få, gennemgående formater, så informationen opleves overskuelig, forudsigelig og nem at omsætte i praksis.

Anbefaling 4: Skab målrettet kommunikation i kendte formater

Begrundelser for anbefaling



Indsigter fra undersøgelsen

Rangeringen af informationskanaler viser, at nyhedsbreve vurderes som den mest relevante kanal, efterfulgt af trin-for-trin-guides og informationsmøder. Det peger på et ønske om struktureret og forudsigelig information i kendte formater.

Online kurser og webinarer vurderes lavere, mens en digital hjælper (AI-chatbot) rangerer lavest.

Blandt de 44 % af småskalaproducenterne, der har besvaret spørgeskemaet, peger rangeringen derfor på en præference for klare, målrettede informationer frem for teknologibaserede løsninger.



Indsigter fra adfærdsteorien

Forudsigelighed i både kanalvalg og format skaber tryghed. Når småskalaproducenter ved, hvor de kan forvente at modtage vigtig information, og hvordan den vil være opbygget, bliver det lettere at orientere sig og handle korrekt. En kommunikationsindsats, der tager udgangspunkt i producenternes egne præferencer, understøtter derfor både forståelse, efterlevelse og tillid.

Giv direkte besked, når regler ændrer sig

Beskrivelse

Sikre at småskalaproducenter får klar og rettidig besked, når regler ændrer sig – i et format, der gør det nemt at forstå, hvad ændringen betyder for dem, og hvad de konkret skal gøre. Formålet er at forhindre, at småskalaproducenter først opdager ændringer gennem rygter, bøder eller tilfældigheder, men i stedet skaber en mere forudsigelig og trykramme for efterlevelse af reglerne.

Hvordan kan det konkret se ud?

En målrettet og rettidig kommunikation om ændringer kan udformes som korte, forståelige opdateringer via e-mail, der kun indeholder det mest relevante: hvad har ændret sig, hvem gælder det for, og hvad skal man konkret gøre anderledes. Med et kort overblik eller en tjekliste for ændringen bliver det hurtigere og mere overskueligt for producenterne at handle korrekt. Kommunikationen kan også struktureres omkring faste nyhedsbreve.

Informationen kan ledsages af et link til en mere detaljeret side, hvis man ønsker uddybning, men hovedbudskabet bør stå klart uden, at læseren skal lede.

På hjemmesiden kan der samtidig etableres en fast sektion for regelændringer med simple overskrifter som “Dette er nyt” og “Det betyder det for dig”. Samtidig kan de tilsynsførende bruge de samme opdateringer som reference, så småskalaproducenter og myndighed arbejder ud fra den samme nyeste information.

Anbefaling 5: Giv direkte besked, når regler ændrer sig

Begrundelser for anbefaling



Indsigter fra undersøgelsen

En del småskalaproducenter fortæller at de sjældent ved, når regler eller krav ændrer sig. De har ikke ressourcer til løbende at holde sig ajour med bekendtgørelser, og informationen er ofte svær at finde, teknisk formuleret og spredt på forskellige platforme. Derfor får mange først kendskab til nye krav, når en kollega har fået en bøde eller en påtale, eller når de midt i et kontrolbesøg opdager, at reglerne er blevet ændret.

Manglende opdatering skaber usikkerhed, fejl og en oplevelse af, at systemet ikke kommunikerer klart med dem, der bliver berørt.



Indsigter fra adfærdsteorien

Set fra et adfærdsperspektiv er rettidig information afgørende. Forskning viser, at sandsynligheden for korrekt handling øges, når information er tæt på i tid og opleves som relevant. Når ændringer formidles kort og klart, reduceres den kognitive belastning, hvilket mindsker risikoen for fejl – særligt fordi mange fejl opstår, når mennesker selv skal fortolke kompleks eller teknisk information.

Begrebet loss aversion spiller også en vigtig rolle. Det betyder, at mennesker ofte er mere optaget af at undgå tab end af at opnå gevinster. For småskalaproducenter kan det fx betyde, at frykten for bøder, påtaler eller fejl fylder mere end ønsket om at optimere deres praksis. Ved klart at vise, hvordan man kan undgå fejl og sanktioner, kan man mindske bekymring og modstand og samtidig styrke et tillidsfuldt samarbejde.

Tak til alle småskalaproducenter og tilsynsførende, som har bidraget med tid, erfaringer og perspektiver til undersøgelsen og dermed muliggjort denne rapport.



